

Complexnummer: 510295

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Sluiscomplex

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

510296, 510297, 510298

Woonplaats

Leidschendam

Gemeente

Leidschendam-Voorburg

Provincie

Zuid-Holland

Locatie van het hoofdobject

Leidschendam, in Vliet in dorpskern

Complexomschrijving

Inleiding

Het SLUISCOMPLEX in Leidschendam dateert uit 1886-1888 en bestaat uit de SLUISWERKEN met zes gietijzeren LANTAARNPALEN, twee OPHAALBRUGGEN, en een SLUISWACHTERSKANTOOR in de stijl van de Neo-Hollandse Renaissance.

Op 18 juli 1882 besloten de Provinciale Staten tot verbetering van de vaarweg van Leiden naar Rotterdam en de aanleg van een nieuw sluiscomplex ter vervanging van de oude zeventiende eeuwse sluis in Leidschendam.

De uitvoering van het werk begon in 1886 en een jaar later werd de sluis in gebruik genomen.

De oplevering van het sluiskantoor volgde in het jaar daarna. De ontwerper van de sluiswerken was vermoedelijk civiel-ingenieur H. de Mol van Otterloo die werkte onder verantwoordelijkheid van de hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat van Zuid-Holland, J. van der Vegt. Uitvoerder was de aannemer M.A.J. Taverne uit 's Gravenhage.

De Utrechtse architect F.J. Nieuwenhuis maakte het ontwerp voor het kantoor waarvan de fundamenten werden gelegd door M.A.J. Taverne.

De bouw werd uitgevoerd door J. Vermeer uit Hekendorp. Voor de hoofdentree aan de Delftsekade stond aanvankelijk een portaal met tympaan op Dorische kolommen.

Dit is in verband met verbetering van de verkeersdoorstroming in de jaren vijftig gesloopt.

De twee bruggen zijn in 1887 vervaardigd door G.B. Meijer in Musselkanaal in Groningen. Rond 1970 werden twee voetgangersbruggen gemonteerd aan de bestaande oeververbindingen en omstreeks 1980 werden brugdek en windwerk van de brug aan de Delftse zijde vervangen.

De noordoostelijke hameistijl van deze brug is geheel vernieuwd na zware verkeersschade.

De zes gietijzeren windwerken annex lantaarnpalen zijn afkomstig uit de machinefabriek Th. Rouakkers en zonen te Helmond.

Omschrijving

Het sluiscomplex bestaat uit een rechthoekige dubbele sluisolk met drie sluishoofden en over de twee uiterste sluishoofden twee ophaalbruggen.

De lantaarnpalen staan op de gemetselde kaden aan weerszijden van de sluisolk en aan de zuidzijde staat het sluiswachterskantoor.

Het complex vormt een knooppunt van scheepvaart- en wegverkeer en vormt een belangrijk onderdeel van het beschermde dorpsgezicht van Leidschendam.

Waardering

Het sluiscomplex in Leidschendam is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde als gaaf en compleet voorbeeld van een negentiende eeuwse sluiscomplex met een dubbele sluisolk. Het sluiscomplex is tevens van algemeen belang vanwege de architectuur- historische waarde wegens de gaafheid in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering van de verschillende onderdelen en met name de bijzonder rijk uitgevoerde Neo-Hollandse Renaissancestijl van het sluiswachterskantoor.

Voorts is het sluiscomplex in hoge mate van stedenbouwkundig belang vanwege de bijzondere ruimtelijke samenhang tussen de verschillende onderdelen en bezit het situationele waarde vanwege de zeer beeldbepalende situering van het complex in de dorpskern van Leidschendam als hoofdbestanddeel van het beschermde dorpsgezicht.

Monumentnummer*: 510296

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 november 1998
Kadaster deel/nr: 82978/77

Complexnummer

510295

Complexnaam

Sluiscomplex

Woonplaats*

Leidschendam

Gemeente*

Leidschendam-Voorburg

Provincie*

Zuid-Holland

Straat*

Sluisplein

Nr*

10

Toev.*

Postcode*

2266 AV

Woonplaats*

Leidschendam

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Stompwijk

Sectie*

F

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

3646

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

Sluiswachterskantoor bestaande uit één bouwlaag op L-vormige plattegrond onder haaks op elkaar geplaatste zadeldaken met leien in Rijndekking. De noklijn van de korte vleugel ligt iets lager dan die van de lange vleugel. In de oksel van beide vleugels een halfronde uitbouw met ingangspartij onder een zinken helmdak. Tegen het midden van de westgevel eveneens een halfronde uitbouw met ingangspartij. Het pand is opgetrokken in rode baksteen boven een hoge plint van hardstenen rusticablokken. De gevels zijn rijk gedecoreerd met natuurstenen waterslaglijsten, hoekblokken, consoles, wapenschilden, pilasters, tableaux en kopornamenten. De hoge in- en uitzwenkende geveltoppen van de kopgevels zijn voorzien van natuurstenen pinakels en voluutornamenten, de tuit wordt afgesloten door een fronton. Op de begane grond overwegend kruisvensters en in de geveltoppen houten luiken onder rondbogen. Boven de kleine vensters rollagen. De hoofdentree bevindt zich in het risaliet met topgevel aan de Delftsekade (zuidgevel). In totaal vijf dakkapellen onder zinken kapjes. Op de nok van de hoofd vleugel een gemetselde schoorsteen. Op een tableau in de voorgevel de geschiedenis van het sluiscomplex.

Waardering

Het sluiswachterskantoor is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde als functioneel onderdeel van het negentiende eeuwse sluiscomplex van Leidschendam. Het sluiswachterskantoor is tevens van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde wegens de zeer rijk geornamenteerde Neo-Hollandse Renaissancestijl. Voorts is de sluiswachterswoning in hoge mate van stedenbouwkundig belang vanwege de ruimtelijke samenhang met de overige complexonderdelen en bezit de sluiswachterswoning situationele waarde

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vanwege de beeldbepalende ligging in het beschermde dorpsgezicht van Leidschendam.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Bedieningsgebouw

Functie

Sluiswachtershuisje

Monumentnummer*: 510297

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 november 1998
Kadaster deel/nr: 82978/88

Complexnummer 510295 *Complexnaam* Sluiscomplex

Woonplaats* Leidschendam *Gemeente** Leidschendam-Voorburg *Provincie** Zuid-Holland

Locatiennaam Leidschendam *Locatieomschrijving* in Vliet in dorpskern

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Veur	B			11757
Stompwijk	F			3644
Veur	B			11756
Stompwijk	F			3646
Veur	B			11551
Veur	B			11755
Veur	B			11760
Stompwijk	F			3647
Veur	B			11754
Stompwijk	F			3648

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

De gekoppelde SLUIS bestaat twee gemetselde sluiscolken, waarvan de twee uiterste sluishoofden 14.30 m. en het tussensluishoofd 9.30m lang zijn.

De kaden en de sluishoofden worden afgedekt door natuurstenen dekzerken. De oostelijke sluiscolk is 36.70 m lang en 7.50 m. breed, de westelijke colk is aan de zuidzijde breder en meet 41.40 x 14.50, zodat er twee schepen naast elkaar geschut kunnen worden. De sluishoofden liggen twee treden boven het niveau van de kaden der kolken. In het sluishoofd aan de Leidse zijde zijn binnen de deuren twee schotbalkspanningen aangebracht om de sluis met schotbalken te kunnen afsluiten. Buiten de sluishoofden zijn ter weerszijden korte remmingswerken geconstrueerd

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

op basis van een drietal ducdalven. In de hardstenen dekzerken van de kaden is een serie kleine twee- en drie-armige bolders geplaatst, een aanzienlijke reeks grote bolders bevindt zich in het bestrate deel van de kade. De sluis is uitgerust met eikenhouten puntdeuren, waarvan er twee paar naar de Rijnlandse zijde keren en drie paar naar de Delflandse. De eerste hangen vrij onopvallend in de deurkassen onder de beide bruggen over de twee uiterste sluishoofden en worden met bootshaken bediend. De naar Delfland kerende sluisdeuren worden bewogen door een systeem vangebogen heugelstangen of kwadranten die aan de binnenzijde van tanden zijn voorzien (zogenaamde cremailleres) en een zestal hieraan gekoppelde, in de sluishoofden verzonken windwerken. De bijbehorende zeskantige ijzeren tandwielkasten met zwengel staan op de sluishoofden en vormen de sokkels van de gietijzeren lantaarnpalen. Op de zes deuren zijn door middel van smeedijzeren beugels houten dienstbruggen gemonteerd, die worden geflankeerd door een simpel staafijzeren hekwerk met houten leuning. De deuren zijn voorzien van houten schuiven (rinketten) voor de in- en uitlaat van water, die vanaf de dienstbruggen kunnen worden opgehaald of neergelaten met behulp van gietijzeren windwerken (bestaand uit een heugelstang en een tandwielkast). De gietijzeren lantaarnpalen zijn voorzien van geprofileerde basementen en de zich naar boven toe verjongende schacht is versierd met plantenmotieven in reliëf. Op het basement de vermelding van machinefabriek Rouakkers en Zonen uit Helmond. De vierzijdige koperen lantaarns worden bekroond door een gietijzeren geprofileerd ornament.

Waardering

De sluiswerken met bijbehorende lantaarnpalen zijn van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde als representatief en redelijk gaaf voorbeeld van een negentiende eeuwse gekoppelde sluis met oorspronkelijke bewegingswerktuigen. De sluiswerken zijn tevens van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde wegens de gaafheid in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering. De sluiswerken zijn in hoge mate van stedenbouwkundig belang vanwege de zeer beeldbepalende situering als hoofdbestanddeel van het sluiscomplex in het beschermde dorpsgezicht Leidschendam.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Sluis

Monumentnummer*: 510298

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 november 1998
Kadaster deel/nr: 82978/84

Complexnummer 510295 *Complexnaam* Sluiscomplex

Woonplaats* Leidschendam *Gemeente** Leidschendam-Voorburg *Provincie** Zuid-Holland

Locatiennaam Leidschendam *Locatieomschrijving* Rijnlandsezijde/Leidsezij

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Veur	B			11755
Stompwijk	F			3648
Stompwijk	F			3642
Veur	B			11759

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

De hoofdzakelijk in geklonken ijzeren H-profiel gebouwde enkele ophaalbruggen overspannen elk een breedte van 8.26 meter. De ca. 3,5 meter brede brugdekken of vallen worden begrensd door twee op smeedijzeren T-profielen bevestigde houten leuning. De hameipoort of het hameigebint en het scharnierpunt van de brug aan de Delftse zijde van de sluis rusten op de Delftse kade, de andere identieke maar zwaardere brug staat en scharniert op de Sluiskantzijde. De beide rond 6,50 meter hoge hameipoorten zijn gesloten door een ijzeren vakwerkspant. De H-profielen van de 12.30 meter lange balans verjongen zich naar beide uiteinden. De dwarsverbindingen tussen de samenstellende onderdelen worden van contragewicht (broekbalk) naar hefzijde (spriet) gevormd door een zwaar massief H-profiel, lichtere vakwerkspanten en tenslotte een ronde ijzeren stang. Voorts bevinden zich tussen de hameistijlen gekruiste trekstangen die de stijfheid garanderen. De verbindingen tussen de balans en het val worden gevormd door smeedijzeren kettingen. De bruggen worden geheven met behulp van handbediende windwerken die elk in ronde trommels aan de hameipoort zijn gemonteerd en waarmee een aan het brugdek bevestigde kwadrant in een op- of neergaande richting wordt gedraaid. De krachten die hierbij optreden in het hameigebint worden links en rechts opgevangen door een tweetal naar buiten gerichte en in de kade verankerde ronde trekstangen of schoren. Bij geopende brug wordt de onderbroken oeververbinding beveiligd door dubbele horizontaal draaiende en in T-

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

profiel uitgevoerde vakwerkhekken.

Waardering

De twee ophaalbruggen van het sluiscomplex zijn van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde als representatieve en redelijk gave voorbeelden van kenmerkende negentiende eeuwse ijzeren ophaalbruggen van de firma Meijer uit Musselkanaal. De bruggen zijn tevens van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde wegens de redelijke mate van gaafheid in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering. De bruggen zijn in hoge mate stedbouwkundig van belang als onderdeel van het sluiscomplex, hoofdbestanddeel van het beschermde dorpsgezicht van Leidschendam.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Brug(C)

Functie

Verkeersbrug